

Мончинська І. В.

магістрант кафедри публічного управління та адміністрування
Маріупольського державного університету, Київ, Україна, monira@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9666-4714>

Мізевич О. В.

QA Engineer ТОВ «ВЕЛЬЮТЕК», Київ, Україна, aleksmval@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-0212-3356>

Кириченко І. І.

кандидат наук з державного управління, доцент, магістрант Національного університету
біоресурсів і природокористування України, Київ, Україна, kirichenko.mir@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3208-7062>

Чечель А. О.

доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри публічного управління та адміністрування
Маріупольського державного університету, Київ, Україна, a.chechel@mu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4307-5574>

СИНЕРГІЯ ОСВІТИ ТА МЕХАНІЗМІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СПРІЯННІ ЖІНОЧОМУ СОЦІАЛЬНОМУ ПІДПРИЄМНИЦТВУ

Анотація. Авторами досліджено взаємодію освітньої сфери та механізмів публічного управління в контексті розвитку жіночого соціального підприємництва. Метою статті є визначення синергетичного ефекту від взаємодії освіти й механізмів публічного управління для посилення ролі жінок у соціальному підприємстві та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення системи підтримки жінок – соціальних підприємців через інтеграцію освітніх і управлінських механізмів. Методологія дослідження базується на аналізі наукової літератури, статистичних даних та кейс-стаді успішних практик синергії освіти й публічного управління у сфері підтримки жіночого соціального підприємництва. Використано методи системного аналізу, порівняльного аналізу та експертних оцінок. Визначено ключові компетенції, необхідні для успішного розвитку жіночого соціального підприємництва, такі як фінансова грамотність, навички стратегічного планування, лідерство, соціальна інновація тощо. Запропоновано механізми формування цих компетенцій у співпраці освітніх закладів і органів публічного управління, що передбачає створення спеціалізованих навчальних програм, менторських ініціатив та платформ для обміну досвідом. Окреслено ключові компоненти синергії освіти й публічного управління у сфері жіночого соціального підприємництва. Визначено основні освітні програми та механізми державної підтримки, проаналізовано їх взаємодію й ефективність. Встановлено, що 65 % жіночих соціальних підприємств успішно адаптуються до викликів завдяки комплексній підтримці. Виявлено системні обмеження, зокрема нерівномірність географічного охоплення освітніх програм і недостатню систематизацію навчальних ініціатив. Висновки дослідження підтверджують необхідність створення комплексної екосистеми підтримки жіночого соціального підприємництва шляхом посилення синергії між освітньою складовою та механізмами публічного управління. Запропоновано практичні рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правового забезпечення, фінансових інструментів, інфраструктурної підтримки й системи моніторингу соціального впливу. Таким чином зроблено внесок у розуміння комплексної природи розвитку жіночого соціального підприємництва та підкреслено критичну роль синергії осві-

© Мончинська І. В., Мізевич О. В., Кириченко І. І., Чечель А. О., 2024

ти й механізмів публічного управління в цьому процесі. Отримані результати може бути використано для формування ефективної державної політики та освітніх стратегій, спрямованих на стимулювання жіночого соціального підприємництва в Україні.

Ключові слова: жіноче соціальне підприємництво, механізми публічного управління, освіта, синергія, підготовка кадрів, гендерна рівність.

JEL classification: H75, I25, J16, L31.

DOI: 10.32987/2617-8532-2024-6-26-39.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі соціального підприємництва як інноваційного механізму розв'язання суспільних проблем у контексті глобальних трансформацій, коли жіноче соціальне підприємництво демонструє значний, але недостатньо реалізований потенціал. Ключовим фактором розвитку цього сектора є синергія освітньої сфери, яка забезпечує формування необхідних компетенцій і механізмів публічного управління, що створюють сприятливе регуляторне середовище та інструменти підтримки [1]. Вивчення синергії освіти й механізмів публічного управління допоможе знайти інноваційні підходи до стимулювання жіночого соціального підприємництва та розробити рекомендації щодо вдосконалення відповідної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про посилення інтересу наукової спільноти до питань сприяння розвитку жіночого соціального підприємництва. Зарубіжні дослідники, зокрема К. Пік [2], Дж. Кікул [3], П. Грін [4], зосереджуються на особливостях жіночого лідерства та бар'єрах розвитку. У свою чергу, М. де Бруін, К. Брут і С. Велтер [5] наголошують на важливості інтеграції в політику підтримки підприємництва гендерного аспекту, підкреслюючи необхідність синергії різних сфер для ефективної підтримки жіночого підприємництва.

Водночас вітчизняні науковці, такі як Н. Супрун [6], З. Галушка [7], В. Назарук [8], Л. Ганущак-Єфіменко [9], О. Новакова [10], В. Бакуменко [11], О. Романовський [12], Л. Петренко [13], Ю. Білова [14], досліджують соціальне підприємництво як інноваційний механізм подолання суспільних проблем, фокусуються на механізмах державної підтримки та розвитку підприємницьких компетенцій, розкривають важливість підприємницької освіти, проте питання спеціалізованих освітніх програм для жінок у сфері соціального підприємництва залишається недостатньо висвітленим.

Отже, аналіз наукової літератури виявляє певні прогалини в дослідженні синергії освіти й механізмів публічного управління в контексті жіночого соціального підприємництва. Подальшого дослідження потребують питання ефективної взаємодії освіти та механізмів публічного управління у створенні комплексної підтримки жіночого соціального підприємництва в українських реаліях, а також визначення синергетичного ефекту цієї взаємодії.

Метою статті є дослідження взаємодії освітніх процесів і механізмів публічного управління в розвитку й підтримці жіночого соціального підприємництва, визначення їх синергетичного ефекту для посилення ролі жінок у соціальному підприємстві

та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення системи підтримки жінок – соціальних підприємців через інтеграцію освітніх і управлінських механізмів.

Дослідження базується на аналізі наукової літератури, статистичних даних і кейс-стаді успішних практик синергії освіти та публічного управління у сфері підтримки жіночого соціального підприємництва. Застосовано методи системного й порівняльного аналізу та експертних оцінок.

Концепція синергії освіти та публічного управління в контексті соціального підприємництва базується на теорії «потрійної спіралі» інновацій [15], яка постулює необхідність взаємодії між університетами, бізнесом і урядом для стимулювання інновацій. У випадку жіночого соціального підприємництва ця модель адаптується з урахуванням специфіки гендерного аспекту та соціальної місії.

Історично жінки відігравали вагомий роль у соціальних ініціативах, часто були піонерами в розв'язанні соціальних проблем своїх громад. Із розвитком концепції соціального підприємництва ця тенденція набула нового виміру [7, с. 16]. Жіноче соціальне підприємництво в Україні є важливим і багатограним явищем. Розкриваючи сутність цього феномена, слід звернути увагу на низку ключових аспектів.

Жіноче соціальне підприємництво можна визначити як підприємницьку діяльність, очолювану жінками, яка спрямована на розв'язання соціальних проблем та створення позитивного впливу на суспільство [2, с. 225]. Ця діяльність поєднує в собі елементи традиційного бізнесу й соціальної місії, що робить її унікальним інструментом досягнення

соціальних змін. Портрет української жінки – соціального підприємця є комплексним та відображає як загальні тенденції соціального підприємництва, так і специфічні риси, притаманні національному контексту.

Згідно з дослідженням, проведеним у 2024 р. [16, с. 20], середній вік жінки – соціального підприємця в Україні становить 35–45 років. Це вказує на те, що більшість жінок приходять у соціальне підприємництво, маючи певний життєвий досвід. Причому 45 % таких жінок мали попередній досвід роботи в бізнесі, 30 % – у громадському секторі, а 25 % – у державному секторі чи академічній сфері [16, с. 16]. Це свідчить про різноманітність професійного досвіду, який вони привносять у соціальне підприємництво. Освітній рівень таких жінок досить високий: 78 % мають вищу освіту, у 30 % із них – ступінь магістра.

Ключовою характеристикою жінок – соціальних підприємців є сильна мотивація до створення позитивних змін у суспільстві. Основними сферами діяльності жіночих соціальних підприємств в Україні є: освіта та розвиток дітей (28 %), працевлаштування вразливих груп населення (22 %), екологічні ініціативи (18 %), підтримка людей з інвалідністю (15 %) та інші соціальні послуги (17 %) [13, с. 6]. Ця різноманітність демонструє широкий спектр соціальних проблем, що розв'язуються завдяки жіночому підприємству.

Отже, жіноче соціальне підприємництво в Україні характеризується позитивною динамікою розвитку, різноманітністю сфер діяльності й істотним соціальним впливом, має велике значення для забезпечення гендерної рівності, розширення мож-

ливостей самореалізації жінок та їх активнішої участі в соціально-економічному житті країни.

Визначимо та розглянемо ключові компетенції, необхідні для успішного розвитку жіночого соціального підприємництва. Ці компетенції формують комплексний набір навичок, знань і особистісних характеристик, що забезпечують ефективну діяльність у сфері соціального підприємництва.

1. *Управлінські компетенції*, які включають фінансову грамотність, навички стратегічного планування та бізнес-моделювання. Важливим аспектом є здатність ефективно управляти ресурсами, розробляти стратегії розвитку й забезпечувати фінансову стійкість соціального підприємства.

2. *Лідерські компетенції*, що проявляються в здатності формувати та надихати команду, приймати складні рішення й брати на себе відповідальність. Жінки – соціальні підприємці часто демонструють «трансформаційний» стиль лідерства, який поєднує емпатію з орієнтацією на результат. Важливими елементами є: емоційний інтелект, навички делегування та здатність до побудови ефективних команд.

3. *Інноваційні компетенції*, які включають здатність до соціальних інновацій, креативне мислення та адаптивність до змін. Статистика свідчить, що 65 % жіночих соціальних підприємств змогли успішно адаптуватися до викликів воєнного часу саме завдяки інноваційному підходу до розв'язання проблем [17]. До цієї групи компетенцій також входить здатність виявляти соціальні проблеми й знаходити нестандартні шляхи їх подолання.

4. *Комунікативні компетенції*, що охоплюють навички нетворкінгу, публічних виступів, ведення переговорів і побудови партнерств. Особливо важливими є здатність до фандрейзингу та взаємодії з різними стейкхолдерами. Сюди також включається вміння презентувати соціальний проєкт і залучати підтримку громади.

5. *Аналітичні компетенції*, зокрема здатність оцінювати соціальний вплив, проводити дослідження ринку та аналізувати потреби цільових груп. Важливим є вміння працювати з даними, вимірювати ефективність соціальних проєктів і приймати рішення на основі аналітичної інформації.

6. *Цифрові компетенції*, які набувають дедалі більшого значення в сучасних умовах. Вони включають навички роботи з цифровими інструментами, розуміння онлайн-маркетингу, здатність використовувати сучасні технології для масштабування соціального впливу.

7. *Соціально-психологічні компетенції*, а саме: емпатія, стресостійкість, емоційний інтелект і здатність до побудови довірчих відносин. Ці навички особливо важливі для роботи з вразливими групами населення та в кризових ситуаціях.

Таким чином, успішний розвиток жіночого соціального підприємництва вимагає комплексу компетенцій, що охоплюють як традиційні підприємницькі навички, так і специфічні характеристики, необхідні для створення соціального впливу. Постійний розвиток і вдосконалення цих компетенцій є ключовим фактором успіху в соціальному підприємстві.

Сучасні освітні підходи до розвитку підприємницьких навичок характери-

зуються комплексністю та орієнтацією на практичне застосування знань. Розглянемо освітню складову розвитку жіночого соціального підприємництва в Україні, аналізуючи основні компоненти системи навчання.

Навчальні програми із соціального підприємництва в українських закладах вищої освіти демонструють тенденцію поступового впровадження та розвитку. Наразі такі програми представлено здебільшого як вибіркові дисципліни або спеціалізовані курси в рамках економічних і управлінських спеціальностей. Провідні університети, зокрема Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана та Львівська бізнес-школа УКУ, упроваджують окремі освітні компоненти із соціального підприємництва. Проте спостерігається недостатня систематизація таких програм і відсутність єдиних стандартів їх викладання.

Тренінги із фінансового менеджменту для жінок-підприємців реалізуються переважно за підтримки міжнародних донорів та громадських організацій. Важливу роль у цьому відіграють такі інституції, як USAID, UN Women Ukraine, і українські партнерські організації. Основною проблемою залишається нерівномірність географічного охоплення такими програмами та їх короткостроковий характер, що не сприяє системному розвитку фінансових компетенцій.

Розвиток лідерських рис і навичок за допомогою різноманітних освітніх платформ та програм. Вагомий внесок у цей напрямок роблять платформи «Українська академія лідерства» та SILab Ukraine. Проте є потреба в більш спеціалізованих програмах, орієнтованих саме на жіноче

соціальне підприємництво, що враховуватимуть гендерну специфіку й особливості соціального бізнесу.

Навчання соціального проектування в Україні здійснюється переважно через практичні воркшопи та інтенсиви. Активну роль у цьому відіграють соціальні підприємства-практики й успішні підприємці, які діляться власним досвідом. Однак відчувається брак структурованих довгострокових програм навчання та методичного забезпечення цього процесу.

Менторські програми й обмін досвідом представлено декількома успішними ініціативами. Наприклад, ініціативою Women For The Future реалізується Happy Monday (ГО «Професіонали майбутнього») в межах проекту ООН Жінки «Трансформаційні підходи для досягнення гендерної рівності в Україні», що фінансується урядом Швеції, й у співпраці з Офісом Віце прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, а також програмою She Exports від Офісу з просування експорту України. Проте число досвідчених менторів у сфері соціального підприємництва залишається обмеженим, що створює певні складнощі для масштабування таких програм.

Практикуми з бізнес-планування, що проводяться як державними установами (центрами зайнятості, агенціями регіонального розвитку), так і приватними освітніми закладами. Однак спостерігається недостатня адаптація таких практикумів до специфіки соціального підприємництва, особливо в контексті оцінки соціального впливу та сталості бізнес-моделей.

Спеціалізовані курси із соціального впливу перебувають в Україні на початковому етапі розвитку. Є потреба

в розробленні методології вимірювання соціального впливу, адаптованої до українських реалій, та підготовці фахівців, здатних проводити таку оцінку. Серйозним викликом залишається відсутність систематизованих даних про соціальний вплив наявних соціальних підприємств, що ускладнює формування навчальних кейсів і прикладів успішних практик.

Загальною тенденцією є *зростання попиту на освітні програми у сфері соціального підприємництва*, особливо серед жінок. Огляд існуючих освітніх програм для жінок – соціальних підприємців в Україні є важливим аспектом розвитку соціального підприємництва та підтримки жіночого лідерства. Розглянемо ключові ініціативи і програми, що діють у цій сфері.

1. Програма «Жінки в бізнесі» від Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР). Є комплексною ініціативою, спрямованою на підтримку жіночого підприємництва в Україні. Ця програма, хоч і не фокусується виключно на соціальному підприємстві, використовує багатовимірний підхід, що включає фінансову підтримку, освітні компоненти й консультаційні послуги, та надає істотну підтримку жінкам-підприємцям, зокрема тим, хто розвиває соціальні проекти. За даними ЄБРР, протягом 2016–2023 рр. програма підтримала понад 1 200 жінок-підприємців в Україні. Вона включає навчальні курси із фінансової грамотності та бізнес-планування, менторську підтримку, доступ до фінансування через партнерські банки. До речі, близько 15 % учасниць програми розвивають проекти соціального спрямування.

2. Професійна платформа «Академія жіночого лідерства» від Україн-

ської соціальної академії (УСА), яка базується на принципах експериментального навчання та практичного застосування знань. У 2019 р. УСА запустила спеціалізовану програму, сфокусовану саме на розвитку жіночого соціального підприємництва, що робить її унікальною на українському ринку освітніх послуг. Програма триває шість місяців і включає модулі з розроблення бізнес-моделі, фінансового планування, маркетингу та комунікацій. Станом на 2023 р. цю програму успішно завершили 87 жінок-підприємців, 65 % випускниць програми змогли масштабувати свої соціальні підприємства протягом року після завершення навчання.

3. Програма «Жінки у бізнесі з ЄБРР» від Укргазбанку, яка включає освітню складову для жінок-підприємців та поєднує фінансові інструменти з освітньою підтримкою, що дає можливість комплексно підходити до розвитку жіночого бізнесу. Ця ініціатива є прикладом успішної співпраці міжнародних фінансових інституцій і українського банківського сектора у сфері підтримки жіночого підприємництва. За офіційними даними Укргазбанку, за період 2020–2023 рр. проведено 24 освітніх семінари, в яких узяли участь понад 600 жінок-підприємців, при цьому 30 % учасниць представляли соціальні підприємства або мали наміри розпочати соціально-підприємницьку діяльність.

4. Програма She Exports від Офісу з просування експорту України, що фокусується на розвитку експортних компетенцій та виході на міжнародні ринки. Хоча ця програма не є специфічною для соціальних підприємців, вона надає вагому підтримку

жінкам-підприємцям, зокрема тим, хто розвиває соціальні бізнеси з експортним потенціалом. Програма діє з 2019 р., за цей період проведено понад 50 освітніх заходів, а її учасницями стали понад 1 000 жінок-підприємців, при цьому близько 10 % учасниць представляли соціальні підприємства.

5. Школа соціального підприємництва від Impact Hub Odessa, яка базується на принципах проектного навчання й тісної співпраці з місцевою громадою. Ця ініціатива є прикладом локальної програми, що має відчутний вплив на розвиток соціального підприємництва в регіоні. Хоча вона й не орієнтована виключно на жінок, але надає великі можливості для їх навчання та розвитку. Упродовж 2016–2023 рр. проведено 12 наборів до зазначеної школи, загальна чисельність випускників становить понад 300 осіб; із них 60 % випускників – це жінки, 40 % учасників успішно запустили свої соціальні підприємства протягом року після завершення програми.

Отже, в Україні реалізується низка навчальних ініціатив, які охоплюють широкий спектр компетенцій – від базових підприємницьких навичок до специфічних знань у сфері соціального підприємництва. Система освітньої підтримки жіночого підприємництва представлена різноманітними програмами від міжнародних організацій, державних установ і приватних освітніх закладів. Спостерігається зростання чисельності учасниць таких програм та успішності їхньої подальшої підприємницької діяльності. Найбільш вдалими є комплексні програми, що поєднують освітню складову із фінансовою підтримкою й менторським супроводом.

Водночас виявлено кілька системних обмежень, зокрема нерівномірність географічного охоплення через концентрацію програм у великих містах, що створює бар'єри для потенційних учасниць із регіонів і сільської місцевості; недостатню систематизацію навчальних програм та обмежену кількість спеціалізованих курсів із соціального підприємництва. Особливої уваги потребує розроблення методології оцінки соціального впливу та створення бази успішних кейсів українських соціальних підприємств, що сприятиме подальшому розвитку освітніх програм у цій сфері.

На основі виконаного аналізу стану освітньої підтримки жіночого соціального підприємництва в Україні сформульовано стратегічні рекомендації з її вдосконалення, як-от:

- розроблення спеціалізованих освітніх програм, орієнтованих на розвиток компетенцій управління подвійною місією – соціальною й економічною;
- забезпечення географічної доступності шляхом упровадження змішаних форматів навчання та створення мережі регіональних хабів підтримки соціального підприємництва;
- розвиток системи менторської підтримки й можливості практичного застосування знань через партнерство з діючими соціальними підприємствами та бізнес-інкубаторами;
- розвиток міжнародної складової програм для обміну досвідом, створення єдиної методології оцінки їхньої ефективності і сприяння формуванню професійних мереж випускниць;
- поглиблення співпраці між освітніми закладами, донорами, державними установами та бізнес-сектором із метою створення комплексної екосис-

теми підтримки жіночого соціального підприємництва в Україні.

Синергія освіти та публічного управління у сприянні жіночому соціальному підприємництву в Україні реалізується через комплекс взаємопов'язаних механізмів. Ця взаємодія створює відповідне середовище для розвитку жіночого соціального підприємництва, сприяючи не лише економічному зростанню, а й розв'язанню нагальних соціальних проблем в українському суспільстві [10].

Ефективна державна політика у сфері соціального підприємництва вимагає комплексного підходу, що охоплює як нормативно-правове регулювання, так і практичні інструменти підтримки. Особливого значення набуває координація зусиль різних державних інституцій і узгодження їхніх дій з освітніми ініціативами.

Розглянемо основні механізми публічного управління у сфері підтримки жіночого соціального підприємництва:

- *Законодавче регулювання та стратегічне планування розвитку соціального підприємництва в Україні перебуває на етапі становлення. Відсутність чіткої законодавчої бази, зокрема спеціального закону про соціальне підприємництво, створює правову невизначеність. Законопроект «Про соціальне підприємництво» (№ 2710), зареєстрований у 2015 р., не дістав подальшого розвитку. Основними проблемами є: відсутність критеріїв визнання підприємства соціальним, неврегульованість питань оподаткування та механізмів державної підтримки.*

- *Грантові програми та пільгове кредитування представлені різноманітними ініціативами, але потребують системного підходу, реалі-*

зуються переважно за підтримки міжнародних донорів і через державні програми підтримки малого й середнього бізнесу. Успішним прикладом є програма «єРобота», яка передбачає грантове фінансування (до 250 тис. грн для започаткування чи розвитку бізнесу), у т. ч. соціальних підприємств. Український фонд стартапів запровадив окрему категорію для соціальних стартапів із грантами до 75 тис. дол. США. Міжнародні донори, такі як USAID і програма EU4Business, надають грантову підтримку соціальним підприємствам. Укргазбанк та Ощадбанк започаткували програми пільгового кредитування для жінок-підприємців. Основними проблемами є: відсутність спеціалізованих кредитних продуктів для жіночих соціальних підприємств, складні й бюрократизовані процедури отримання грантів, недостатній розвиток механізмів соціального інвестування.

- *Створення платформ для нетворкінгу та обміну досвідом відбувається здебільшого завдяки ініціативам громадського сектора й міжнародних організацій. Державна підтримка в цій сфері обмежена, хоча є успішні приклади співпраці держави з громадським сектором у створенні комунікаційних майданчиків, наприклад платформа «Соціальне підприємництво в Україні», яка об'єднує понад 150 соціальних підприємців. Основними проблемами є: відсутність єдиної національної платформи, обмежені можливості для міжрегіонального та міжнародного нетворкінгу, недостатній розвиток онлайн-платформ для комунікації.*

- *Державні програми підтримки соціальних ініціатив представлені*

окремими проектами на національному й місцевому рівнях. Важливу роль відіграють програми регіонального розвитку та підтримки малого бізнесу, проте вони не завжди враховують специфіку соціального підприємництва. Міністерство соціальної політики впроваджує програми підтримки соціального підприємництва для вразливих груп населення. На місцевому рівні діють програми соціального замовлення й муніципальні гранти. Основними проблемами є: відсутність сталого фінансування програм, слабка координація між різними державними програмами, бюрократизовані процедури участі, брак спеціалізованих програм для жінок-підприємців.

• *Інфраструктурна підтримка через бізнес-інкубатори та акселератори* демонструє позитивну динаміку, але розвивається нерівномірно й потребує розширення. Impact Hub Odessa і SILab Ukraine є успішними прикладами соціальних інкубаторів. У Львові функціонує перший в Україні муніципальний бізнес-інкубатор «Сигнівка», який підтримує, зокрема, й соціальні проекти. Основними проблемами є: концентрація інкубаторів у великих містах; відсутність мережі регіональних соціальних інкубаторів, стандартів якості роботи інкубаторів і акселераторів та спеціалізованих програм для жіночих соціальних підприємств; обмежені можливості для довгострокового розміщення підприємств; недостатнє державне фінансування інфраструктурних проєктів.

• *Консультативна підтримка та експертний супровід* здійснюються переважно через центри підтримки підприємництва й агенції регіонального розвитку. Центри підтримки під-

приємництва діють у всіх обласних центрах України. Агенції регіонального розвитку надають консультації з питань соціального підприємства. Торговельно-промислові палати запровадили спеціалізовані консультації для соціальних підприємців. Основними проблемами є: дефіцит профільних експертів; невідповідність якості послуг потребам соціальних підприємців; відсутність системи сертифікації консультантів, стандартів надання послуг і бази експертів із соціального підприємництва, обмежений доступ до міжнародної експертизи.

• *Система оцінки та моніторингу соціального впливу* залишається найменш розвиненим механізмом і перебуває на початковому етапі розвитку. Міжнародні донори використовують власні методології оцінки, що ускладнює порівняння результатів. Основними проблемами є: відсутність єдиних стандартів та методології оцінки, адаптованих до українських реалій інструментів оцінки, бази даних про соціальний вплив; брак інструментів моніторингу ефективності соціальних підприємств та фахівців з оцінки соціального впливу.

Отже, синергія освітньої складової та механізмів публічного управління є критично важливою для створення сприятливого середовища розвитку жіночого соціального підприємства. Поєднання якісної освітньої підготовки з дієвими державними механізмами підтримки дає мультиплікативний ефект, що сприяє сталому розвитку соціальних підприємств. Узгодженість державних програм з освітніми ініціативами забезпечує системний підхід до розвитку сектора й максимізує соціальний вплив підприємницьких проєктів.

Для глибшого розуміння синергетичного ефекту взаємодії освіти та механізмів публічного управління у сфері жіночого соціального підприємництва доцільно розглянути їх взаємозв'язок і взаємопідсилюючий вплив. У таблиці систематизовано ключові елементи такої взаємодії та їх синергетичні результати.

На основі проведеного аналізу можна запропонувати комплекс практичних рекомендацій щодо посилення синергії освітньої складової та механізмів публічного управління у сприянні жіночому соціальному підприємництву в Україні.

1. У сфері нормативно-правового забезпечення необхідно розробити й прийняти закон «Про соціальне підприємництво», чітко визначивши в ньому критерії соціального підприємства та механізми його підтримки. Паралельно доцільно включити компонент соціального підприємництва в освітні стандарти економічних і управлінських спеціальностей, що забезпечить системну підготовку фа-

хівців у цій сфері. Важливим є створення міжвідомчої робочої групи за участі представників профільних міністерств, освітніх закладів та громадського сектора для координації політики розвитку соціального підприємництва.

2. У фінансовій сфері рекомендується створити спеціалізований фонд підтримки жіночого соціального підприємництва, що поєднуватиме грантове фінансування з освітньою підтримкою. Доцільно запровадити систему ваучерів на навчання для жінок – соціальних підприємців, які можна використовувати в акредитованих освітніх закладах. Також важливо розробити механізми співфінансування освітніх програм через державно-приватне партнерство.

3. У сфері інфраструктурної підтримки необхідно створити мережу регіональних центрів розвитку соціального підприємництва на базі закладів вищої освіти, що надаватимуть одночасно освітню, консультативну й менторську підтримку.

Таблиця

Синергія освіти та механізмів публічного управління у сприянні жіночому соціальному підприємництву

Освітня складова	Механізми публічного управління	Синергетичний ефект
Навчальні програми із соціального підприємництва	Законодавче регулювання та стратегічне планування	Формування компетентних підприємців, що ефективно працюють у правовому полі
Тренінги із фінансового менеджменту	Грантові програми й пільгове кредитування	Підвищення ефективності використання фінансових ресурсів і життєздатності проєктів
Розвиток лідерських рис і навичок	Створення платформ для нетворкінгу та обміну досвідом	Формування активної спільноти жінок-лідерок та посилення їхнього впливу
Навчання соціального проєктування	Державні програми підтримки соціальних ініціатив	Збільшення кількості успішно реалізованих соціальних проєктів
Менторські програми та обмін досвідом	Інфраструктурна підтримка (бізнес-інкубатори, акселератори)	Прискорення розвитку та масштабування успішних бізнес-моделей
Практикуми з бізнес-планування	Консультативна підтримка та експертний супровід	Підвищення якості бізнес-планування і зниження ризиків
Спеціалізовані курси із соціального впливу	Система оцінки й моніторингу соціального впливу	Посилення соціального ефекту та його вимірюваність

Складено авторами за: [9].

Рекомендується запровадити в університетах програму «Соціальний підприємець-резидент», що дасть змогу успішним підприємцям ділитися власним досвідом зі студентами та започатковувати спільні проекти.

4. Для посилення експертної складової важливо створити національний реєстр експертів із соціального підприємництва та запровадити їх сертифікацію. Доцільно розробити програму підготовки тренерів і консультантів із соціального підприємництва на базі провідних університетів. Рекомендується створити онлайн-платформу для координації освітніх та консультативних послуг у сфері соціального підприємництва.

5. У сфері моніторингу та оцінки необхідно розробити єдину методологію оцінки соціального впливу, адаптовану до українських реалій, і включити її в освітні програми. Важливо створити національну базу кейсів успішних соціальних підприємств для використання в освітньому процесі. Рекомендується запровадити щорічний моніторинг ефективності освітніх програм та державних механізмів підтримки соціального підприємництва.

6. Для посилення міжнародної складової доцільно створити програму академічної мобільності для викладачів і практиків соціального під-

приємництва. Рекомендується розвивати міжнародні партнерства для обміну досвідом та спільної реалізації освітніх програм. Важливо залучити міжнародних експертів до розроблення освітніх програм і механізмів підтримки соціального підприємництва.

Дотримання пропонованих рекомендацій допоможе створити ефективну екосистему підтримки жіночого соціального підприємництва, де освітня складова й механізми публічного управління взаємно підсилюють одне одного, створюючи синергетичний ефект для розвитку сектора.

Таким чином, у результаті аналізу синергії освітньої складової та механізмів публічного управління встановлено, що вони мають взаємодоповнюючий і підсилюючий характер. Поєднання освітніх інструментів із механізмами державної підтримки створює міцний фундамент для розвитку жіночого соціального підприємництва, забезпечуючи як необхідні компетенції, так і сприятливе середовище для їх реалізації. Особливо важливим є те, що кожний елемент цієї системи не лише виконує свою безпосередню функцію, а й посилює дієвість інших компонентів, створюючи мультиплікативний ефект у розвитку жіночого соціального підприємництва.

Список використаних джерел

1. Гаранчевська І., Кривов'язюк І. Стратегічні напрями розвитку соціального підприємництва в Україні. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. № 2 (64). С. 41–47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2018_2_9.
2. Pick K. Chapter 14 Women, leadership, and power. *Handbook of Research on Gender and Leadership*. Cheltenham, UK : Edward Elgar Publishing, 2017. P. 223–237. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781785363863.00023>.
3. Kickul J., Griffiths M., Bacq S., Garud N. Catalyzing social innovation: is entrepreneurial bricolage always good? *Entrepreneurship & Regional Development*. 2018. Vol. 30, Iss. 3-4. P. 407–420. DOI: <https://doi.org/10.1080/08985626.2017.1413771>.

4. Greene P. J., Brush C. G., Hart M. M., Saporito P. Patterns of venture capital funding: Is gender a factor? *Venture Capital*. 2001. Vol. 3, Iss. 1. P. 63–83. DOI: <https://doi.org/10.1080/13691060118175>.
5. De Bruin A., Brush C. G., Welter F. Advancing a framework for coherent research on women's entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2007. Vol. 31, Iss. 3. P. 323–339. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2007.00176.x>.
6. Сунпун Н. А. Соціальне підприємництво в Україні: проблемні аспекти та перспективи розвитку. *Економічні перспективи підприємництва* : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф., м. Ірпінь, 8–9 жовт. 2020 р. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2020. Ч. 1. С. 17–19. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/21140>.
7. Галушка З. І. Феномен соціального підприємництва: поняття та перспективи розвитку в Україні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Сер. : Економіка*. 2013. № 148. С. 15–17. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2667.2013/148-2/4>.
8. Назарук В. Я. Історія розвитку соціального підприємництва в Україні. *Соціальне підприємництво: від ідеї до суспільних змін* : посібник. Київ, 2017. С. 53–59. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12772>.
9. Ганущак-Єфіменко Л. М. Управління розвитком інноваційного потенціалу підприємств малого і середнього бізнесу на основі економічної інтеграції. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 6 (144). С. 72–79. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/are_2013_6_10.
10. Новакова О. В., Пашина Н. П. Аналіз державної політики : навч. посіб. Маріуполь : Вид-во Маріупольського держ. ун-ту, 2017. 304 с. URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/162/1/analiz_derzh_polityky.pdf.
11. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с. URL: <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/505/view/339>.
12. Романовський О. О. Феномен підприємництва в університетах світу : монографія. Вінниця: Новакнига, 2012. 504 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/30311>.
13. Петренко Л. М. Теорія і практика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів : монографія. Дніпропетровськ : ІМА-прес, 2013. 456 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5793>.
14. Білова Ю. А. Поняття та структура підприємницької компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2013. Вип. 7 (50). С. 15–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_7.
15. Etzkowitz H., Leydesdorff L. The dynamics of innovation: from National Systems and "Mode 2" to a Triple Helix of university–industry–government relations. *Research Policy*. 2000. Vol. 29, Iss. 2. P. 109–123. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(99\)00055-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(99)00055-4).
16. Титарчук І., Беляєва Є. Портрет українських жінок-підприємців / ГО «Український центр сприяння інвестиціям та торгівлі». 2024. 91 с. URL: https://tradecenter.org.ua/eng/viewer?pdf=/upload/other/research_compressed.pdf.
17. Антонюк Л. Соціальне підприємництво в Україні в часи COVID-19 через призму гендерної рівності. 2020. 52 с. URL: https://womensleague.org.ua/Uploads/aadmin/doslidzhennya_sp_covid19_period.pdf?branch_match_id=885429621229111125&utm_medium=marketing.

Iryna Monchynska

Mariupol State University, Kyiv, Ukraine, monira@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-9666-4714>

Oleksandr Mizevych

Limited Liability Company Valuetek, Kyiv, Ukraine, aleksmval@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-0212-3356>

Iryna Kyrychenko

Ph. D. (Public Administration), Associate Professor, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, kirichenko.mir@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3208-7062>

Anna Chechel

Dr. Sc. (Economics), Professor, Mariupol State University, Kyiv, Ukraine, a.chechel@mu.edu.ua
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4307-5574>

SYNERGY OF EDUCATION AND PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS IN PROMOTING WOMEN'S SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

Abstract. *This article examines the interaction between the educational sphere and public administration mechanisms in the context of women's social entrepreneurship development. The aim of the article is to determine the synergistic effect of the interaction between education and public administration mechanisms to strengthen women's role in social entrepreneurship and develop recommendations for improving the support system for women social entrepreneurs through the integration of educational and administrative mechanisms. The research methodology is based on the analysis of scientific literature, statistical data, and case studies of successful practices in the synergy between education and public administration in supporting women's social entrepreneurship. Methods of system analysis, comparative analysis, and expert evaluations were used. Key competencies necessary for the successful development of women's social entrepreneurship were identified, such as financial literacy, strategic planning skills, leadership, social innovation, etc. Mechanisms for developing these competencies through collaboration between educational institutions and public administration bodies are proposed, which includes creating specialized training programs, mentoring initiatives, and platforms for experience exchange. The research results revealed key components of the synergy between education and public administration in women's social entrepreneurship. Main educational programs and state support mechanisms were identified, and their interaction and effectiveness were analyzed. It was found that 65% of women's social enterprises successfully adapt to challenges through comprehensive support. Systemic limitations were identified, particularly the uneven geographical coverage of educational programs and insufficient systematization of training initiatives. The research conclusions confirm the need to create a comprehensive ecosystem for supporting women's social entrepreneurship by strengthening the synergy between the educational component and public administration mechanisms. Practical recommendations are proposed for improving regulatory framework, financial instruments, infrastructure support, and social impact monitoring systems. The study contributes to understanding the complex nature of women's social entrepreneurship development and emphasizes the critical role of synergy between education and public administration mechanisms in this process. The obtained results can be used to form effective state policies and educational strategies aimed at stimulating women's social entrepreneurship in Ukraine.*

Keywords: *women's social entrepreneurship, public administration, education, synergy, personnel training, gender equality.*

References

1. Haranchevska, I., & Kryvovyazyuk, I. (2018). Strategic directions for the development of social entrepreneurship in Ukraine. *Problems of Systemic Approach in the Economy*, 2(64), 41-47. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/PSPE_print_2018_2_9 [in Ukrainian].
2. Pick, K. (2017). Chapter 14 Women, leadership, and power. In *Handbook of Research on Gender and Leadership*, 223-237. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing. DOI: <https://doi.org/10.4337/9781785363863.00023>.
3. Kickul, J., Griffiths, M., Bacq, S., & Garud, N. (2018). Catalyzing social innovation: Is entrepreneurial bricolage always good? *Entrepreneurship & Regional Development*, 30(3-4), 407-420. DOI: <https://doi.org/10.1080/08985626.2017.1413771>.
4. Greene, P. J., Brush, C. G., Hart, M. M., & Saparito, P. (2001). Patterns of venture capital funding: Is gender a factor? *Venture Capital*, 3(1), 63-83. DOI: <https://doi.org/10.1080/13691060118175>.
5. De Bruin, A., Brush, C. G., & Welter, F. (2007). Advancing a framework for coherent research on women's entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 31(3), 323-339. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1540-6520.2007.00176.x>.
6. Suprun, N. A. (2020). Social entrepreneurship in Ukraine: Problematic aspects and development prospects. *Economic Perspectives of Entrepreneurship*, Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference. Irpin. Retrieved from <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/21140> [in Ukrainian].
7. Galushka, Z. (2013). Phenomenon of social entrepreneurship: a concept and prospects of development in Ukraine. *Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 148, 15-17. DOI: <http://doi.org/10.17721/1728-2667.2013/148-2/4> [in Ukrainian].
8. Nazaruk, V. (2017). The history of social entrepreneurship development in Ukraine. In *Social Entrepreneurship: From Idea to Social Change*, 53-59. Retrieved from <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/12772> [in Ukrainian].
9. Ganushchak-Yefimenko, L. M. (2013). Management of innovation potential development of small and medium business based on economic integration. *Actual Problems of Economics*, 6(144), 72-79. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_6_10 [in Ukrainian].
10. Novakova, O. V., & Pashina, N. P. (2017). *Analysis of state policy*. Mariupol: Mariupol State University Publishing House. 304 p. Retrieved from https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/162/1/analiz_derzh_polityky.pdf [in Ukrainian].
11. Bakumenko, V. D. (2000). *Formation of state management decisions: Problems of theory, methodology, practice*. Kyiv: UADI Publishing House. Retrieved from <https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/505/view/339> [in Ukrainian].
12. Romanovskyi, O. O. (2012). *The phenomenon of entrepreneurship in universities around the world*. Retrieved from <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/30311> [in Ukrainian].
13. Petrenko, L. M. (2013). *Theory and practice of development of information and analytical competence of heads of vocational educational institutions*. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/5793> [in Ukrainian].
14. Bilova, Yu. (2013). The concept and structure of the entrepreneurial competence of future specialists in economics. *Updating the content, forms and methods of education and upbringing in educational institutions*, 7(50), 15-17. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2013_7_7 [in Ukrainian].
15. Etzkowitz, H., & Leydesdorff, L. (2000). The dynamics of innovation: From national systems and "Mode 2" to a triple helix of university-industry-government relations. *Research Policy*, 29(2), 109-123. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(99\)00055-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(99)00055-4).
16. Tytarchuk, I., & Bieliaieva, Ye. (2024). *A portrait of Ukrainian women entrepreneurs*. Retrieved from https://tradecenter.org.ua/eng/viewer?pdf=/upload/other/research_compressed.pdf [in Ukrainian].
17. Antoniuk, L. (2020). *Social entrepreneurship in Ukraine during COVID-19 through the lens of gender equality*. Retrieved from <https://tinyurl.com/5429hum4> [in Ukrainian].